HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א)מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים [א]מטמאת אברים ומטהרת אברים מאי ניהו א"ר חנן אמר רבי ארוכה ושתי כרעים קצרה ושתי כרעים למאי חזיא למסמכינהו אגודא [ב]ולמיתב עלייהו ומשדא אשלי גופא אמר ר' אמי בר טביומי סככה בבלאי כלים פסולה מאי בלאי כלים [ג]אמר אביי [ד]מטלניות שאין בהם שלש על שלש דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים תניא כוותיה דרבי אמי בר טביומי מחצלת של שיפא ושל גמי שיריה אע"פ שנפחתו מכשיעורה אין מסככין בהן [ה]מחצלת הקנים גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ר' אליעזר אומר [ו]אף היא מקבלת טומאה ואין מסככין בה: [ב]החוטט בגדיש: אמר רב הונא [ג]לא שנו אלא שאין שם חלל טפח במשך שבעה אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה הרי זה סוכה תניא נמי הכי החוטט בגדיש לעשות לו סוכה הרי זה סוכה והאנן תנן אינה סוכה אלא לאו שמע מינה כדרב הונא שמע מינה איכא דרמי ליה מירמא תנן החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והא תניא הרי זו סוכה אמר רב הונא לא קשיא כאן בשיש שם חלל טפח במשך שבעה כאן בשאין שם חלל טפח במשך שבעה: **מתני'** [ז][ד]המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים פסולה מלמטה למעלה אם גבוה עשרה טפחים כשרה רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים כך מלמעלה למטה עשרה טפחים: **גמ'** במאי קמיפלגי מר סבר מחיצה תלויה מתרת ומר סבר מחיצה תלויה אינה מתרת תנן התם (ח)[ה]בור שבין שתי חצירות אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשה לה מחיצה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין בתוך אוגנו רבן שמעון בן גמליאל אומר

בית

חבילה. ביחד: **ומטהרת חבילה.** אם טמאה היא אין טבילה עולה לה אברים אלא מתקנה ומטבילה: **למסמכינהו אגודא.** לקרבן אצל הכותל הרחב כמלא רוחב מטה ונותן עצים מן הכרעים ולכותל למראשותיה ולמרגלותיה: **ומשדא אשלי.** ונותן חבלים ומסרג וראויה למשכב ומטמא מדרס: **שיפא.** ליסק"א: **ושל גמי.** יונ"ק: **שיריה.** כגון נפחתה ונשתייר בה: **אע"פ.** שפחותה עכשיו מכשיעור לטומאה דתנן (כלים פ' כ"ז מ"ב) מפץ ששה על ששה: **אין מסככין.** הואיל ומכלי באתו ותחלתה היתה מקבלת טומאת משכב הזב והנדה: **גדולה מסככין בה.** דלאו כלי הוא דסתמא לסיכוך: **אף היא מקבלת טומאה.** קסבר סתמא לשכיבה וכלי היא: **אלא שאין שם חלל טפח.** גובה במשך אורך ורחב שבעה טפחים כשיעור סוכה ואח"כ הגדיש כל הגדיש על אותו חלל דעכשיו נעשה שם סכך מאליו ולא היה עליו שם סכך מתחילה: **אבל אם יש שם כו'.** חלל טפח אהל הוא נמצא שם סכך על אותו גדיש וכשחוטט בו מלמטה למעלה עד שמגביה את החלל לשיעור גובה עשרה אין זו עשייתו שהרי אינו מתקן אלא הדפנות ובדפנות לא אמרינן תעשה ולא מן העשוי והרי היא כסוכה שפחותה מעשרה וחקק בה והשלימה לעשרה: **איכא דרמי לה מירמא.** לא מתני להא דרב הונא בלשון לא שנו ולפרושי מתני' אלא רמי מתני' מירמ' אברייתא ודרב הונא אשנויא אתמר: **מתני' המשלשל.** כל מלמעלה למטה קרי שלשול: **מלמעלה למטה.** שהתחיל לארוג המחיצה אצל הסכך ואורג ובא כלפי מטה: **שלשה טפחים פסולה.** דהיינו כדי שיזדקר הגדי בבת ראש דאמרן [יד:] פסולה: **מלמטה למעלה.** שהתחיל לארוג מלמטה סמוך לקרקע ומגביה ועולה כיון שהגביה עשרה כשרה ואף על פי שלא הגיע לסכך: **רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה.** דיו באריגת י': **כך מלמעלה למטה.** דיו באריגת עשרה ואפילו גבוהה הרבה מן הארץ כשרה וקסבר מחיצה תלויה עשרה מתרת: **גמ' בור שבין שתי חצירות.** חציו בחצר זו וחציו בחצר זו ומחיצה בין החצירות ומהלכת ותלויה על פי הבור ואין פתח ביניהם לערב זו עם זו: **אין ממלאין ממנה.** לא זו ולא זו לפי שמימי חצר זו מביא לזו: **בין מלמטה.** סמוך למים: **בין מתוך אוגנו.** כלומר בין מלמעלה רחוק מן המים ובלבד שתהא בתוך אוגן של בור דמוכחא מילתא דבשביל אוגן המים נעשית. ומפרשינן טעמא בעירובין שמחיצה תלויה מתרת במים דקל הוא שהקילו חכמים במים אבל מחיצה החוללת את החצירות ומהלכת ע"פ הבור שלא נעשה בשביל המים אינה מתרת דאין מחיצה תלויה מתרת במים אלא הנעשית בשביל להתיר מלוי המים כגון גזוזטרא שלמעלה מן הים דתנן בעירובין (דף פז:) דעושין לה מחיצה תלוי' וכגון זו שבתוך אוגן הבור:

בית

מטה מטמאת חבילה. משנה היא פרק י"ח דכלים ומטמאת חבילה כשהיא מחוברת יחד אבל נתפרקה אבר אבר אינה מקבלת טומאה אפילו בקלרה ושתי כרעים ומכל מקום מודה רבי אליעזר שאם נתפרקה וחזר וחיברה חוזרת לטומאתה כדקאמר ומטהרת חבילה אם טמאה היא אין טבילה עולה לה אברים אלא מתקנה ומטבילה וחכמים אומרים מטמאת אברים כדמסיק בארוכה ושתי כרעים כן ריהטא דמתני' דכלים לכאורה אבל בתוספתא דכלים לא משמע הכי דתניא כילד כרע שפירשה מן הארוכה עם הקלרה רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ואם הטבילה אינה חוללת וחכמים אומרים אינו חיבור ואם הטבילה חוללת ולפי שיטת התוספ' הכי פירושא דמתני' ומטמאת חבילה דכשם כשכולה שלימה אם נטמא אחד מאבריה נטמאת כולה כך נמי כשפירש הכרע מן הארוכה ועומדת עם הקלרה חיבור הוא ואם נטמאת הכרע נטמאת הקלרה והיינו דקתני בתוספתא רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ומטהרת חבילה אם הטביל הכרע והקלרה ביחד אין הקלרה חוללת עליה כי היכא דלא חיילא במטביל את השלימה וחכמים אומרים מיטמאת אברים ולא חבילה ואם נטמאת הכרע היא טמאה ולא קלרה ואינה חיבור כשלימה והיינו זה דקתני בתוספתא וחכ"א אינה חיבור ומטהרת אברים מטביל הכרע בפני עצמה ולא חבילה הכרע עם הקלרה שהקלרה חוללת עליה ואינה כשלימה דהמטביל מטה שלימה אע"פ שלא פירקה טהורה:

ומטהרת חבילה. משמע דפשוטי כלי עץ טמאין כגון מטה דחזיא למדרסות (א) ואית להו טהרה במקוה והא דמשמע פרק רבי עקיבא (שבת דף פד. ושם) דמפץ אין לה טהרה במקוה אומר ר"ת דהתם בשל שיפא ושל גמי והא דאמרינן פ' כילד הרגל (ב"ק דף כה: ושם) גבי מפץ וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין לטומאת שבעה דמשמע שיש לו טהרה לאחר שבעה דאפילו באנו לפרש דלדין טומאת שבעה קאמר כלומר להיות אב הטומאה משום דאין לך דבר הטמא טומאת שבעה אלא אם כן הוא אב הטומאה מכל מקום אי לית ליה טהרה במקוה אין יכול ליעשות אב הטומאה כדמוכח בשילהי עירובין (דף קד:) אלא צריך לומר דההיא ברייתא דמפץ במת מנין משמע דמיירי ליה בכל מפץ בין בשל עץ כגון מחצלת של קנים בין בשל שיפא וגמי ודייקינן פרק אמר רבי עקיבא (שבת דף פד.) ממפץ של שיפא וגמי ובפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כה:) דייקינן ממפץ של עץ והא דאית להו לפשוטי כלי עץ טהרה במקוה אף על גב דקרא דבמים יובא דבסוף פרשת שמיני כתיב גבי מקבלי כלי עץ דכתיב מכל כלי עץ או בגד או עור או שק מכל מקום נפקא לן מאידך קרא דכתיב בפרשת מדין כל מעשה עזים וכל כלי עץ תתחטאו דליכא למימר מה מעשה עזים מטלטל מלא וריקן דלא שייך למדרש הכי אלא גבי שק שאין דרך לעשותו אלא מלא וריקן שעשוי לשאת בו משאות כדכתיב (בראשית מג) ולהשיב כספיהם איש אל שקו: **דלא** חזי' לא לעניים ולא לעשירים. ואפילו חישב עליהן בטלה דעתו והא דמשמע בזבחים פרק דם חטאת (דף צד.) דמטלית פחותה משלש על שלש מהניא ביה מחשבה דלא דמי דהתם מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו כדפרישית פרק כ"ח דכלים: **אבל** אם יש שם חלל טפח. מצינן למימר רב הונא לטעמיה דאמר לעיל (דף י.) גבי בין סוכה לסוכה טפח ושמא מאן דאמר התם ארבעה הכא מודה דהא לשמואל דאמר התם עשרה הכא לא שייך:

בין מלמטה בין מתוך אוגנו. ויש ספרים שכתוב בהן בין מלמטה מתוך אוגנו ולא יתכן דאם כן מלמעלה היינו חוץ לבור דאי בתוך הבור סמוך לשפתו היינו מתוך אוגנו ואם כן היינו כותל שביניהן דקאמר ר"י שמפסיקין בין שתי החצרות ומהלכת על פי הבור ועוד דאם כן לא הוי למעלה דת"ק כגון למעלה דרבן שמעון בן גמליאל דפליגי אמוראי פרק כיצד משתתפין (עירובין דף פו.) דרב הונא אמר למטה למטה ממש למעלה למעלה ממש וזה וזה בבור ורב יהודה אומר למטה למטה מן המים [למעלה למעלה מן המים]:

בית

מסורת הש"ס

א) כלים פי"ח מ"ט, ב) [עי' פי' הערוך בערך שד א'], ג) [שבת קכה.], ד) [עי' תוספות שבת כו. ד"ה אין בו], ה) [לקמן כ.], ו) [שם ע"ש], ז) [שבת צז. עירובין פו:], ח) שם ע"א,

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומטהרת וכו' דחזיא למדרסות אית כצ"ל ואות ו' נמחק:

◆

גליון הש"ס

גמ' תנ"ה וכו' איכא דרמי ליה מירמא. כעין זה לקמן דף לג ע"ב. ר"ה דף כו ע"ב. ב"ב דף יט ע"א ודף כו ע"א: תוס' ד"ה דלא חזי' וכו' ואפי' חישב. עיין נדה דף ס ע"ב תוס' ד"ה כמטלניות:

◆

מוסף רש"י

המשלשל דפנות. מתחיל לארוג דופני הסוכה בערב כלפי מעלה ומשלשל ובא כלפי מטה. משלשל, מוריד (שבת צז. וכעי"ז ערובין פו:). **אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים.** דגדיים בוקעים בה הויא לה תלויה ופסולה (ערובין שם). **מלמטה למעלה.** שנוגעות בקרקע (שם). **אם גבוה עשרה טפחים כשרה.** ואע"פ שאינן מגיעות לסכך והכא לא גרס גבוהות מן הארץ אלא אם גבוהות עשרה טפחים (שם). **כשם שמלמטה למעלה.** מכשרת ליה ואף על גב דלא מטיא לסכך, **כך מלמעלה למטה.** די לה באריג עשרה ואע"פ שאינה מגעת לארץ (שם). **בור שבין שתי חצירות.** חציו בזו וחציו בזו, אין ממלאין ממנה בשבת. שזה ממלא מרשות חבירו (ערובין פו.). **בין בתוך אוגנו.** אף על פי שאינה נוגעת במים, קל הוא שהקילו חכמים במים דאמר ביה גוד אחית למחיצה ובלבד שתהא בתוך אוגן הבור שתראה כהפסקה (שם).

◆

רבינו חננאל

מטה מיטמאת אברים ומיטהרת אברים. ר' חנין אמר בארוכה ושתי כרעים בקצרה ושני כרעים, דעדיין תורת כלי עליה, דחזיא למיסמכא אגודה ולמיתב עלה ולמישד אשלא עלה. פירש גאון למיתב עלה ולמישד אשלא, ראויה היא לישב עליה ולטוות נעורת או פשתן או קנבוס. [לאש]לא, שכל הנטווה גם צריך לישב הטווה על גבי מקום גבוה כדי להפשיל וירד למטה, וכשזוקפין ארוכה (וקצרה) [או קצרה] על גבי שתי כרעים וסומכין אותה [בכותל] ויושבים עליה, וככלי חשובה ואע"פ שאינה מטה על מתכונתה, לפיכך מיטמאת אברים ומיטהרת אברים הללו. ומשום הכי

עין משפט נר מצוה

צט א מיי' פכ"ו מהל' כלים הלכה יג:

ק ב ג מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ט טוש"ע א"ח סימן תרלה:

קא ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ט:

קב ה מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה יג ופ"ג מהל' עירובין הל' כא סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שעו סעיף א:

◆

לעזי רש"י

לישק"א. כריך (צמח).
יונ"ק. אגמון.

◆

רבינו חננאל (המשך)

דאוקימנא למתני' בדאית תורת כלי עליה, ונדחת היות סיוע לרמי בר טביומי דאמר סיככה בבלאי כלים פסולה. ופשט אביי מטלניות שאין בהן ג' על ג' דלא חזו לא לעניים ולא לעשירים. ואע"ג דתניא כוותיה דתניא מחצלת של שיפא ושל גמי אע"פ שנפחתו שיריה יו[תר] מכשיעור אין מסככין בהן, ושל קנים גדולה א) מסככין בהן, ר' אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה. ב) לא דייקא מתניתין כוותיה. **מתני' החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה.** אמר רב הונא לא שנו אלא שאין חלל טפח במשך שבעה טפחים. **יש מי שאומר** לא שנו כי אינה סוכה, אלא בזמן [שאין] שם חלל טפח במשך שבעה טפחים, מחודש עשוי עכשיו לסוכה בהגג, טפח גובה במשך שבעה, אבל אם יש טפח שם, הא קיימא לן דטפח אהל הוא, ומשך ז' טפחים הוא משך סוכה קטנה, וכאילו עכשיו היא עשוי[ה] לשם החג. **ויש מי שאומר** לא שנו אלא שאין שם חלל אפילו טפח, בתחלת גדישת הגדיש עשוי לשם צל בעלמא, אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה טפחים שיעור משך סוכה קטנה, ונמצאת הסכך ההיא עשויה לשם צל סוכה בעלמא. וקיימא לן סוכת רקב"ש סוכת גנב"ך סוכה מכל מקום כשרה, וזה שחוטט בגדיש למטה ומסיר האלומות להשלים ד' טפחים כדי הכשר סוכה, שפיר דמי, מאחר שהסכך לשום סוכה בעלמא נעשית, ואינה עשויה לשם אוצר, שאין דרך בני אדם להגדיש תלוי, וכיון שתלה זה נתברר לשם סוכה הניחו, לפיכך כשר. ושאר השמועה פשוטה היא. **[מתני'] המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוהות מן הארץ כו'.** תנן התם בעירובין פרק ח' בור שבין שתי חצירות כו' עד

א) כ"ה הגי' בברייתא לקמן כ' וכן גרס רבינו גם בכאן. ב) דברי רבינו אינו מובן דבמאי לא דייק מתני' כוותיה וכל הראשונים ז"ל פסקו כוותיה וצ"ע.